Vlaamse Regering

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Aanpak besteding middelen Vlaams Klimaatfonds in 2023

Samenvatting

De Vlaamse Regering wil de vrije beleidsruimte van 112,96 miljoen euro binnen het Vlaams Klimaatfonds in 2023 inzetten voor haar bijdrage aan internationale klimaatfinanciering (17,5 miljoen euro) en voor Vlaamse mitigatiemaatregelen (95,46 miljoen euro). Onderstaande tabel geeft het overzicht van nieuwe maatregelen die in 2023 worden gefinancierd vanuit het Vlaams Klimaatfonds.

Maatregel	VKF-bijdrage in 2023
Internationale klimaatfinanciering	17.500.000
Energetische maatregelen in de gebouwensector	
Klimaatmaatregelen VIPA	7.000.000
Energiebesparingen in de gebouwen van de VDAB	4.000.000
Mijn VerbouwBegeleiding	9.533.382
Financiering MijnVerbouwPremie	8.852.013
Sportinfrastructuur	6.000.000
Schoolinfrastructuur	5.693.382
Energierenovatie culturele infrastructuur	1.838.382
Energiebesparing in jeugdinfrastructuur	2.000.000
Investeringen voor het verbeteren van energieprestaties aan beschermd erfgoed	4.856.369
Lokale klimaatacties	
Klimaatmaatregelen in Vlaamse Gemeenschapsinfrastructuur	730.000
Het Lokaal Energie- en Klimaatpact verderzetten en versterken	21.954.921
Klimaatmitigatie in de landbouw en bodemkoolstofopslag	
PAS herstelprojecten (LULUCF)	10.000.000
Ondersteuning van het PAS-beleid waar het leidt tot structurele vermindering van methaan- en lachgasuitstoot door varkens	13.000.000
Totaal	**112.958.449**

De maatregelen die bijdragen aan de Vlaamse Klimaatdoelstellingen zullen verder worden uitgewerkt met ramingen van kosten en impact. Op basis van hun overheidskostenefficiëntie en terugverdientijd zal het maximale cofinancieringspercentage uit het VKF en hieruit volgend de eigen minimale middeleninzet van de ontvangende entiteiten worden bepaald.

A. CONTEXT EN BESCHIKBARE MIDDELEN IN 2023

In 2012 besliste de Vlaamse Regering het Vlaams Klimaatfonds (VKF) op te richten in de vorm van een organiek begrotingsfonds (decretale basis in artikel 14 van het decreet van 13 juli 2012 houdende bepalingen tot begeleiding van de tweede aanpassing van de begroting 2012).

Het VKF wordt gevoed met de veilingopbrengsten uit het EU ETS die naar Vlaanderen vloeien. Deze middelen kunnen worden aangewend voor het voeren van Vlaams klimaatbeleid, het betalen van compensaties voor indirecte emissiekosten, bijdragen aan internationale klimaatfinanciering en de aankoop van flexibiliteit voor het realiseren van de broeikasgasreductiedoelstellingen.

Sinds 2021 worden er geen veilinginkomsten meer doorgestort van de Rijksrekening naar het VKF, bij gebrek aan een samenwerkingsakkoord over de verdeling van de middelen tussen de gewesten en de federale staat. Dit heeft geleid tot een kastekort in het VKF, waardoor de klimaatmaatregelen, ICL en IKF geprefinancierd worden met algemene middelen op basis van de prognoses over de ontvangsten van het klimaatfonds, via daartoe bestemde provisieartikelen in de begrotingen 2022 en 2023.

Een politiek akkoord werd echter bereikt op 14/09/2022, waarbij een verdeelsleutel werd afgesproken voor de periode 2021-2022 die inhoudt dat het Vlaamse aandeel in de veilinginkomsten behouden wordt op 52,76%. Op 20 januari 2023 gaf de Vlaamse regering haar goedkeuring aan het instemmingsdecreet bij het nieuw ontwerp-samenwerkingsakkoord. Zolang dit samenwerkingsakkoord niet door alle betrokken entiteiten parlementair is goedgekeurd, kunnen de veilinginkomsten uit de periode 2021-2022 niet naar het VKF worden doorgestort. Naar verwachting zullen deze middelen in de loop van 2023 naar het VKF worden doorgestort. Overeenkomstig het begrotingsakkoord bij voornoemd instemmingsdecreet zullen de doorgestorte middelen eerst gedesaffecteerd worden ten gunste van de algemene middelen, ter compensatie van de eerdere prefinanciering. Doorstorting van deze middelen leidt niet tot een verhoging van de vrije beleidsruimte.

Na de aftrek van de reeds besliste uitgaven bedraagt de beschikbare beleidsruimte in 2023 voor het nemen van nieuwe maatregelen met middelen uit het VKF 112,96 miljoen euro.

Deze beschikbare middelen zullen worden aangewend voor bijdragen aan internationale klimaatfinanciering en voor het uitvoeren van nieuwe maatregelen die bijdragen aan de Vlaamse klimaatdoelstellingen.

Internationale klimaatfinanciering

Voor 2023 wordt een bedrag van 17,5 miljoen euro VKF-middelen uitgetrokken voor IKF. Voor dit bedrag wordt in 2023 een nieuwe oproep van het Klimaatactieprogramma voorbereid naar projecten die bijdragen aan internationale klimaatfinanciering én waarbij Vlaamse ondernemingen betrokken zijn. Minister-president Jambon en minister Demir hebben ter zake een voorstel uitgewerkt en aan de Vlaamse Regering voorgelegd.

Het resterende bedrag in het VKF van 95,46 miljoen euro is beschikbaar voor nieuwe maatregelen die bijdragen aan de Vlaamse klimaatdoelstellingen.

B. NIEUWE MAATREGELEN DIE BIJDRAGEN AAN DE VLAAMSE KLIMAATDOELSTELLINGEN (7DE VKF-BESTEDINGSRONDE)

Principes Visienota

Bij de financiering van nieuwe maatregelen gelden de principes uit de visienota (VR 2021 2910 DOC.1220/1BIS) waarmee de berekening werd herzien van de cofinanciering in functie van de overheidskostenefficiëntie voor allocatie van middelen uit het Vlaams Klimaatfonds voor Vlaamse mitigatiemaatregelen. Het bestedingskader hanteert de volgende principes:

(1) Enkel maatregelen die gericht zijn op emissiereducties in de sectoren die niet worden gevat door het Europees Systeem van Verhandelbare Emissierechten (EU ETS) zullen uit het VKF worden gefinancierd. Het is immers enkel voor deze niet-ETS sectoren – de gebouwen, transport, landbouw, afval en een klein deel van de industrie – en de LULUCF-sectoren dat de Vlaamse overheid rechtstreeks verantwoordelijk is en de financiële gevolgen moet dragen van eventuele tekorten.
(2) Principe van cofinanciering: dit betekent dat de steun vanuit de overheid voor broeikasgasreductiemaatregelen niet integraal gefinancierd kan worden vanuit het Vlaams Klimaatfonds, maar gedeeltelijk ook met andere Vlaamse of lokale overheidsmiddelen gefinancierd moet worden.
(3) Maatregelen met een hoge overheidskostenefficiëntie kunnen een hogere cofinanciering uit het VKF ontvangen.

Nieuwe maatregelen die bijdragen aan het realiseren van de Vlaamse klimaatdoelstellingen

Energetische maatregelen in de gebouwensector

Klimaatmaatregelen VIPA: 7.000.000 euro
VIPA en het Vlaams EnergieBedrijf (VEB) bundelen hun krachten om voorzieningen in de welzijns- en zorgsector energie-efficiënter te maken. VIPA voorziet een gratis energiescan/energieaudit op maat. Ervaren energiespecialisten bekijken daarbij hoe gebouwen energie-efficiënter kunnen worden. De energiescan/energieaudit is volledig gratis voor voorzieningen die alle maatregelen uitvoeren die zichzelf binnen de vijf jaar terugverdienen.
De maatregelen met een terugverdientijd van minder dan vijf jaar moeten organisaties zelf uitvoeren. Voor maatregelen die een langere terugverdientijd hebben, kunnen voorzieningen subsidie krijgen. Met de subsidies willen we ervoor zorgen dat voorzieningen ook maatregelen treffen met een grotere CO2-impact, maar met een langere terugverdientijd. Door subsidies zouden voorzieningen deze 'dure' maatregelen in het beste geval ook op vijf jaar terugverdiend hebben, wat het financieel aantrekkelijk maakt. Bij de verdeling van de subsidies focussen we op maximale CO2-reductie.
We maken het voorzieningen zo gemakkelijk mogelijk. Ze kunnen gebruik maken van raamcontracten via het VEB aan scherpe prijzen, wat het ook administratief eenvoudig maakt om een uitvoerder/aannemer voor de investeringsmaatregelen te selecteren. Voorzieningen kunnen ook energieprestatiecontracten (EPC) afsluiten, wat betekent dat een externe partner de maatregelen uitvoert in ruil voor een deel van de winst. Daarvoor kunnen ze ook een premie krijgen via VIPA (premie voor facilitatiecontract). De aanvragen voor investeringssubsidies verlopen via het Terra-platform.

Energiebesparingen in de gebouwen van de VDAB: 4.000.000 euro
VDAB bouwt een CO_2-vrije mastercampus in Roeselare, waardoor een zevental vestigingen zullen worden ingekanteld en de bijhorende directe CO_2-uitstoot uit dat patrimonium wordt afgestoten. Daarnaast herbouwt VDAB een CO_2-vrije campus in Temse, waardoor de directe CO_2-uitstoot van de huidige gebouwen eveneens wordt afgestoten. De VKF-middelen zullen worden gebruikt voor technieken (HVAC en sanitair warm water) en voor de gebouwschil (muur-, dak en vloerisolatie, en buitenschrijnwerk).
Verder zullen de VKF-middelen worden aangewend voor de isolatie van buitengevels van andere VDAB-gebouwen.

Mijn VerbouwBegeleiding: 9.533.382 euro

In de loop van 2022 werden verschillende ontzorgende trajecten die via de energiehuizen lopen geëvalueerd, waarbij beslist werd om deze trajecten als op zichzelf staande maatregelen stop te zetten en te vervangen door een versterkt, geïntegreerd en in het energiehuis gecentraliseerd begeleidingsaanbod. Onder de noemer Mijn VerbouwBegeleiding worden meerdere vormen van resultaatgerichte begeleiding gecentraliseerd bij de energiehuizen, die daarvoor samen kunnen werken met partners. Voor twee vormen van begeleiding zullen VKF-middelen worden aangewend voor de cofinanciering van de energiehuizen. Bij de Mijn VerbouwBegeleiding basis krijgt een inkomensgerelateerde doelgroep begeleiding bij de uitvoering van één renovatiemaatregel. Bij de Mijn VerbouwBegeleiding EPC gaat het om inkomensgerelateerde doelgroepgerichte begeleiding bij de totaalrenovatie van woningen met EPC-label E en F of appartementen met EPC-label D, E of F.

Financiering MijnVerbouwPremie: 8.852.013 euro
We wenden deze middelen aan voor het financieren van de MijnVerbouwPremie. MijnVerbouwPremie is sinds eind 2022 hét nieuwe premiesysteem voor investeringen in energie-efficiëntie (i.h.b. dakisolatie, muurisolatie, vloerisolatie en hoogrendementsglas). De middelen zullen worden aangewend door Wonen in Vlaanderen.

Sportinfrastructuur: 6.000.000 euro
We zetten verder in op het energetisch aanpakken van de sportcentra van Sport Vlaanderen. Ook zetten we specifiek in op oproepen in functie van sportinfrastructuur in eigendom van derden, zoals bijvoorbeeld zwembaden. Hierbij zal gefocust worden op energiebesparende renovaties, zoals de aanpak van daken, gebouwschillen, beglazing en de installatie van zonneboilers. Op die manier wensen we het verbruik in deze gebouwen op een duurzame manier te verlagen.

Schoolinfrastructuur: 5.693.382 euro
Via de behandeling van de infrastructuurdossiers van de schoolbesturen bij AGION en GO! maken we het verouderde onderwijspatrimonium op een structurele manier energie- en klimaatvriendelijker zowel via nieuwbouw, renovatie als kleinere werken.
Zo lanceren we een proefproject rond klimaatneutrale scholen, kunnen we voldoen aan de verstrengde renovatieverplichting en zetten we, in samenwerking met het Vlaams Energiebedrijf (VEB), verder in op proefprojecten m.b.t. zogenaamde ESCO's (Energy Services Company) en energieprestatiecontracten.
We blijven ook maximaal inzetten op de gedeeltelijke subsidiëring van de energiebesparende maatregelen binnen geplande grote infrastructuurwerken. Typisch betreft dit grootschalige diepgaande renovaties van verouderde gebouwen, maar dit kan ook nieuwbouwprojecten betreffen. De projecten worden geselecteerd door Agion en GO! binnen hun infrastructuurbeleid in functie van noodzakelijkheid en betreffen uitsluitend investeringswaardige gebouwen die wellicht in 2050 nog functioneel zullen zijn. Bovendien is een geïntegreerde energierenovatie veel efficiënter dan maatregelen afzonderlijk uit te voeren. Maatregelen die in aanmerking komen zijn: dakisolatie, gevelisolatie, vloerisolatie, nieuw buitenschrijnwerk en grondige stookplaatsrenovaties.
Naast Agion en het GO! wordt ook binnen het hoger onderwijs gekeken naar opportuniteiten.

Energierenovatie culturele infrastructuur: 1.838.382 euro
We verbeteren de energetische prestaties van culturele infrastructuur, door de middelen deels te investeren in eigen infrastructuur en deels in te zetten als bijkomende middelen voor de investeringssubsidies voor sectorale prioriteiten (i.e. de prioriteit duurzaamheid).

Energiebesparing in jeugdinfrastructuur: 2.000.000 euro
Het departement Cultuur, Jeugd en Media werkt verder rond energiezuinige maatregelen in de eigen jeugdinfrastructuur. Het Masterplan Energie van het departement biedt een leidraad voor het verder verloop van de trajecten die lopen i.f.v. de brede infrastructuurprojecten rond de sites in eigendom van de V.O. (Destelheide en Hoge Rielen).
De bredere stimulering van energiezuinig investeringen in jeugdinfrastructuur wordt verdergezet. Er wordt niet alleen gekeken naar bestaande steunmaatregelen maar ook naar nieuwe

ondersteuningsmethodes. Hierbij wordt samengewerkt met partners als Pulse en het Vlaams Energiebedrijf.

Investeringen voor het verbeteren van energieprestaties aan beschermd erfgoed: 4.856.369 euro
We investeren in restauratieprojecten aan beschermd erfgoed die de energieprestaties van deze gebouwen verbeteren. Het gaat bijvoorbeeld om het herstel van historisch schrijnwerk, waarbij men gebruik maakt van performantere dichtingen en isolerende beglazing. Vanuit Onroerend Erfgoed voorzien we in 2023 in totaal 14 miljoen euro voor restauratiedossiers die inzetten op het verbeteren van de energieprestaties van beschermd erfgoed. We willen deze middelen koppelen aan de middelen vanuit het Vlaams Klimaatfonds. Bij de uitvoering van deze restauratiewerken geeft het agentschap Onroerend Erfgoed vaak ook een toelating om andere werken uit te voeren voor het verbeteren van de energieprestaties, bijvoorbeeld voor het isoleren van daken en vloeren.

Lokale klimaatacties

Klimaatmaatregelen in Vlaamse gemeenschapsinfrastructuur: 730.000 euro
Het Vlaams Brusselfonds (VBF) verleent investeringssubsidies aan Nederlandstalige organisaties voor het optimaliseren, inrichten, (ver)bouwen, uitbreiden of aankopen van infrastructuur en materieel in het kader van hun werking als Vlaamse gemeenschapsvoorziening. Duurzaamheid is een van de zeven richtlijnen van het richtlijnenkader van het VBF. Vlaams voorzieningen die voldoen aan het richtlijnenkader VBF én daarbij een sterke CO2-reductie realiseren komen in aanmerking voor een specifieke energiesubsidie. De VKF-cofinanciering wordt beperkt tot de Vlaams-Brusselse partnerorganisaties (incl. Muntpunt) en de Vlaamse erkende/vergunde organisaties in Brussel. Daarbij wordt dubbele financiering met andere de klimaatmaatregelen van de overheid (VIPA, AGION, Sport Vlaanderen, …) uitgesloten.

Het Lokaal Energie- en Klimaatpact verderzetten en versterken: 21.954.921 euro
Ondertussen hebben 294 lokale besturen het Lokaal Energie en Klimaatpact ondertekend sinds 2021. Met dit engagement zijn de lokale besturen aan de slag gegaan en hebben ze een eerste keer de voortgang gerapporteerd op de gemeenteraad in maart 2023. Investeringsnoden zijn verder in kaart gebracht en overtreffen de subsidies en cofinanciering. De Vlaamse regering wenst daarom het financieel engagement van het eerste LEKP op peil te houden. In 2023 voorzien we 21,75 miljoen euro (10 miljoen euro uit de 6de VKF-bestedingsronde en 11,75 miljoen uit deze ronde) co-financiering voor lokale besturen om hun engagementen van het LEKP 1.0 via doortastende klimaatacties uit te voeren die bijdragen aan de broeikasgasreductiedoelstelling in de Vlaamse niet-ETS en LULUCF sectoren. In 2024 en 2025 wordt 10.204.921 uit deze ronde voor hetzelfde doel voorzien.

Klimaatmitigatie in de landbouw en bodemkoolstofopslag

PAS herstelprojecten (LULUCF): 10.000.000 euro
In het kader van PAS is er, naast de brongerichte stikstofbeperkende maatregelen, ook nood aan natuurherstel- of saneringsmaatregelen om het bereiken van een gunstige staat van instandhouding mogelijk te maken. Zo wordt er onder meer gewerkt aan het herstel van wetlands en moerassen. Vooral het behoud, herstel en tegengaan van verdroging van veengebieden als grootste natuurlijke koolstofopslagplaatsen is ook van cruciaal belang in de strijd tegen de klimaatverandering in Vlaanderen. Om de bijdrage van veenbodems aan de klimaatopwarming te verminderen, moet ingezet worden op een aangepast landgebruik dat deze veenlichamen nat houdt of opnieuw vernat zodat koolstof vastgehouden blijft. Deze maatregel draagt bij aan de bepalingen inzake natuurherstel zoals opgenomen in de conceptnota PAS van 23/02/2022.

Ondersteuning van het PAS-beleid waar het leidt tot structurele vermindering van methaan- en lachgasuitstoot door varkens: 13.000.000 euro
De middelen worden ingezet voor de begeleiding van de vermindering van het aantal varkensplaatsen in Vlaanderen waar het in combinatie met de middelen uit de PAS-provisie wordt gebruikt.

C. MAATREGELEN ONDER DE 6DE VKF-BESTEDINGSRONDE

Hoger genoemde maatregelen maken deel uit van de 7de VKF-bestedingsronde. De maatregelen die onder de voorgaande, 6de VKF-bestedingsronde vallen werden aan de Vlaamse regering meegedeeld op 17 december 2021 (VR 2021 1712 DOC.0459/1BIS) en op 25 februari 2022 (VR 2022 2502 MED.0073/1BIS). Voor een aantal maatregelen uit de 6de VKF-bestedingsronde werd nog geen concreet maatregelvoorstel geagendeerd op de Vlaamse regering. Zonder de goedkeuring van de Vlaamse regering kunnen de bijhorende middelen niet worden vrijgegeven naar de entiteiten, en blijven de VKF-middelen onderbenut. Een versnelde concretisering en agendering op de VR is dus nodig.
Voor onderstaande maatregelen zijn er nog geen concrete voorstellen aan de VR voorgelegd, of niet voor het volledige beschikbare bedrag.

	Bedrag nog goed te keuren door VR
VR 2021 1712 DOC.0459/1BIS	
Internationale klimaatfinanciering (al gedeeltelijk goedgekeurd)	164.511
VMSW: energiesubsidies sociaal wonen	19.660.000
Warmtepomppremies	2.000.000
Schoolinfrastructuur (al gedeeltelijk goedgekeurd)	347.969
Erfgoed: educatie en sensibilisatie met het oog op energiezuinig erfgoed (al gedeeltelijk goedgekeurd)	79.291
Energiebesparing in jeugdinfrastructuur	2.877.000
Energierenovatie culturele infrastructuur (al gedeeltelijk goedgekeurd)	6.836.717
Gemeenschap vzw De Rand	1.300.000
Energiebesparingen in de gebouwen van de VDAB	3.650.000
Het Lokaal Energie- en Klimaatpact verderzetten en versterken (al gedeeltelijk goedgekeurd)	10.000.000
Ondersteuning van het PAS-beleid waar het leidt tot structurele vermindering van methaan- en lachgasuitstoot door varkens	12.753.669
Broeikasgasreductie in de landbouw stimuleren	246.331
PAS herstelprojecten (LULUCF)	10.000.000
Demonstratieproject Varende warmte: transport van warmte voor verwarming van niet-ETS gebouwen	2.335.000
Bijkomende middelen voor doorstroming van onderzoeksresultaten naar de praktijk en vertaling van onderzoeksresultaten voor toepassing in de niet-ETS industriesectoren: cofinanciering van 20% op de bestaande Moonshotfinanciering van Vlaio	2.335.000
Bijkomende investeringen in laadinfrastructuur	7.400.000
Actieplan Mobiliteit en Actieplan Gebouwen van de Vlaamse overheid	3.000.000
VR 2022 2502 MED.0073/1BIS	
Uitfasering stookolie in sociale appartementsgebouwen	650.000
Energiesubsidies sociaal wonen	5.357.000
Versterkt beleid voor groene warmte (al gedeeltelijk goedgekeurd)	8.968.750
Heroriënteren van de premies ten behoeve van ecologische duurzaamheid en klimaatneutraliteit in toeristische logies	1.000.000
Ondersteuning van het PAS-beleid waar het leidt tot structurele vermindering van methaan- en lachgasuitstoot door varkens	12.246.331
Groenblauwe infrastructuur en natte natuur met focus op CO2-captatie	5.358.000

Volgende stappen

In de loop van 2023 dient elke minister voor deze aangekondigde maatregelen van de 7de VKF-bestedingsronde een gedetailleerde aanvraag in voor cofinanciering vanuit het VKF, conform de procedure beschreven in de visienota van 29 oktober 2021. Hierbij zorgt elke minister:

- voor de raming van het niet-ETS of LULUCF BKG-reductiepotentieel, raming van de investeringskosten (met onderscheid Vlaamse of lokale overheid – derde betrokken partijen) en raming van de jaarlijkse kosten en jaarlijkse opbrengsten/besparingen. Het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap stelt hiertoe een sjabloon ter beschikking, aangepast aan dit bestedingskader. Aan de entiteiten wordt gevraagd om de gegevens en de ramingen uiterlijk twee weken vooraleer het advies van de Inspectie Financiën wordt gevraagd door VEKA te laten nakijken.
- voor agendering op de Vlaamse regering van de geselecteerde maatregelen;
- dat de geselecteerde maatregelen in lijn zijn met de geldende staatssteunregels.

Voor de maatregelen van de 6de VKF-bestedingsronde, die gevat zijn door VR 2021 1712 DOC.0459/1BIS en VR 2022 2502 MED.0073/1BIS, wordt 15 december 2023 als uiterste datum vastgesteld om een uitgewerkt voorstel te agenderen.

De herverdelingen voor de klimaatmaatregelen kunnen gebeuren tezamen met het regeringsdossier, gecoördineerd in het najaar door het VEKA of bij begrotingsaanpassing. Daar de middelen niet decentraal zullen worden geruiterd, zal enkel herverdeeld worden wat kan worden aangerekend in 2023.

Op basis van de geraamde overheidskostenefficiëntie en de terugverdientijd zal het maximale cofinancieringspercentage worden bepaald conform de regels van de visienota van 29 oktober 2021. Het resterende bedrag van de overheidskosten van deze klimaatmaatregelen zal door de entiteiten zelf moeten worden gefinancierd. Deze financiering kan bestaan uit middelen van de eigen entiteitsbegroting of andere begrotingsposten van de Vlaamse of lokale overheid.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme,

Zuhal DEMIR